

Kool turumajanduse künnisel

✦ KRIIS KOOLIS JA KOOL KRIISIS ✦

Haapsalus oli Ühiskondliku Pedagoogika Uurimise Instituudi igasuvine teadusseminar. Veerand sajandit toiminud demokraatliku institutsioonina ühendab instituut teooriat ja praktikat, professionaale ja harrastusteadlasi, luues teooria ja praktika ühtsuse.

Tähelepanu all oli Eesti hariduse hetkeseis, tee ja võimalused turumajandusse minekuks.

Kool on kriisis ja kriis on koolis. Pool sajandit on kool olnud majanduslikult diskrimineeritud, on seda praegugi. Eesti kool oli ülipolitiseeritud, tegi kaasa tootmise ühiskonna poliitikapendli täisvõnkumised: repressioonid, võitlus natsionalismi vastu, rahvuskultuuri ahistamine, internaatkoolid (suurendamaks riigi mõju natsionalistlikuks peetud Eesti koduse kasvatuses üle), üha formaalsemaks muutuv pioneeri- ja komsomolitöö, Väino-aegne venestamine jne.

Kummatigi on haridus, teadus, teadusmahukas tööstus need pea ainukesed elualad, millega oleme Euroopa tasemel. Ülejäänuga kuulume arengumaadesse.

Turumajanduse tulevik sõltubki paljus haridusmahukast tööstusest, kuhu väliskapital on eelkõige varmas investeeringuid tegema.

Eesti haridusmudeliga tegeleb Tallinna TÜ prof. dr. Väino Rajangu haridusökonoomika labor, ka Eesti teadlased USAs (sealne raha ja tehnika). Hariduse suunad turumajanduses oleksid:

1) hariduse demokratiseerimine, mis avaldub detsentraliseerimises ja alternatiivsuses, paljude programmide ja õpikute võimalikkuses (valitsus on võtnud vastu otsuse era- ja alternatiivkoolide kohta);

2) hariduse finantseerimine ja juhtimine kohalike omavalitsuste tasemel;

3) täiendav ja ümberõpe turukonjunktuuri arvestades. Prae-

gu on spetsialiste 16 protsenti rohkem kui töökohti, eelkõige põllunduses ja administratiivvabaaradis. Üks kolmandik tehnikumide lõpetanuid ei tööta erialal. Riskigruppides on kõrg- ja keskeriharidusega naised, pensionieelikud. Samas napib noori pädevaid, õpivõimelisi, keelioskajaid meesspetsialiste, kes suudaksid töötada turumajanduse tingimustes;

4) põhikool on siiski 9aastane, 6klassilisest algkoolist jääb nüüdisajal väheseks;

5) turumajandus väärtustab hariduse;

Praegusajal ei ole haridus noorte seas eriti hinnas. Kuid turumajandus on julm: pooliku haridusega, loomuldasa laisk ja rumalavõitu nooruk võib tuleviku Eestis pretendeerida vaid töötu või juhutöölise osale.

6) kutseharidus peaks arvestama eriti turumajanduse nõudeid;

Arenenud maades on igal spetsialistil, igal oskustöölisel veel 2—3 lisaeriala turukonjunktuuri kõikumise tarbeks. Tee Saksa tehnikakõrgkooli käib ametikooli kaudu, ühendamaks sakslastele omast teooria ja praktika ühtsuse nõuet;

7) õppimine kõrgkoolides kujuneb pikemaks, iseseisvat teadustööd eeldavaks, alternatiivharidust omandavaks;

8) kasvatusel aluseks peaks saama terve Eesti perekond, millel pole vaimselt ja kultuuriliselt iseseisvat Eestit;

9) rahva eetilisel-moraalsel terendamisel ei saa alahinnata kiriku osa. Kuid kirik jääb koolist lahutatuks, samuti riigist;

10) suuri lootusi on skautidel ja gaididel, samuti teistel patriootilistel noorsoo-organisatsioonidel. See kõik eeldab küllaltki suuri investeeringuid.

**JÜRI PÜVI,
ÜPUI teadur**